

Ochrana dravcov na Slovensku, Trhová 54, 841 01 Bratislava, www.dravce.sk

Do pohybu sa vydali viac ako 2 miliardy vtákov

Tlačová správa

Bratislava 26. septembra 2023

September je tradične spájaný aj s vtáčou migráciou. Kým niektoré druhy sú už v Afrike, iné sa na odlet len pripravujú, okrem iného tak, že si robia v tele energetickú rezervu dostatočným príjmom potravy. Napríklad penice priberú aj o 40 % v porovnaní s priemernou váhou z času hniezdenia. Spolu sa migrácia na trase Európa - Afrika týka viac ako dvoch miliárd vtákov.

„Časť druhov už dosiahlo africké pobrežie. Ide o tie, ktoré letia najďalej a zároveň nemigrujú až tak rýchlo. Do tejto skupiny patria trsteniariky spevavé, sedmohlásky, včeláriky, či mucháriky, dážďovníky, kukučky a z väčších druhov napríklad bociany. Jesenná migrácia je oproti tej jarnej zhruba o tretinu pomalšia. Vtáky sa na zimoviská neponáhľajú. Naopak, využívajú viacero zastávok na doplnenie energie, či oddych. Mnoho z nich cez deň odpočívajú či spia v tieni a na migráciu sa vydávajú radšej v noci. Preto medzi výnimočné patria prelety krdľov lastovičiek či bocianov počas dňa. Vrchol migrácie predpokladáme v októbri, kedy nás čakajú jedinečné pozorovania tiahnucich krdľov, odpočívajúcich skupín a fascinujúcich preletov,“ hovorí Roman Slobodník z Ochrany dravcov na Slovensku.

„Aktuálna sezóna je zaujímavá z pohľadu sťahovania viacerých druhov. Prekvapila nás predovšetkým silná migrácia sýkoriek, najmä uhliarok či belasých, ktorá sa rozbehla už v auguste. Tieto druhy spravidla začínajú migrovať až v októbri či novembri a známe sú najmä prelety mladých vtákov. Aktuálne migrujú aj cez naše územie vo veľkých krdľoch dospelé i mladé sýkorky, ktoré sú pôvodom z Pobaltia či Škandinávie. Podobne to platí aj pre čižiky či krivonosy. Druhy, o ktorých vieme mnoho, nás vedia každoročne niečím prekvapiť,“ informuje Slobodník.

„Spomedzi asi 217* vtáčích druhov, ktoré na Slovensku hniezdia, odlieta na zimu viac ako 150. Zaujímavý je fakt, že z celkového počtu vtákov migrujúcich z Európy - 2,1 miliardy, patria takmer tri štvrtiny (73%) len medzi 17 druhov ako sú pinka či škorec. Dramaticky pôsobí fakt, že v roku 1950 bol odhad počtu migrujúcich vtákov v jesennom období dvojnásobný. Toto konštatovanie zároveň umocňuje potrebu konať niečo na zastavenie uvedeného poklesu. Začať môžeme od seba. V záhradke ponechať na strome niekoľko jablák či hrozna, nechať niekoľko metrov štvorcových zarásť „burinou“, ktorá bude v zimnom období pre vtáky krmivom, zasadiť pôvodné druhy drevín napríklad obnovením aleje,“ hovorí Slobodník.

„Mnogočetné úhyny v jesennom období spôsobujú najmä kolízie v noci migrujúcich vtákov so sklenenou bariérou. Štúdie z Európy v tejto oblasti absentujú, v Severnej Amerike sú odhady kolízií podľa výskumov okolo jednej miliardy vtákov v priebehu jedného cyklu jesennej migrácie. V Európe odhadujú odborníci tieto počty na 60-70% uvedeného čísla. Je potrebné podotknúť, že viac ako polovica týchto nárazov končí úhynom. Dobrou správou však je, že poznáme riešenia. Sklenené plochy je vhodné polepiť tzv. UV nálepkami. Takto boli ošetrené niektoré plochy vo viacerých miestach na Slovensku ako Piešťany, Žilina, alebo Trnava. Išlo o verejné plochy, predovšetkým zastávky, mosty, nadchody/podchody a pod. Pre lenivejších je riešením neumývať danú plochu. Aj táto neaktivita totiž

výrazne znižuje riziko kolízie operenca so sklom, nakoľko špinavú bariéru vie včas identifikovať,“ povedal Slobodník.

„Pre migrujúce vtáctvo predstavujú značné riziko aj elektrické vedenia, a to z hľadiska nárazov do drôtov, prípadne ide o zásahy elektrinou po dosadnutí na konštrukciu podperných stĺpov. Ohrozený je napríklad bocian biely, sokol rároh, orol kráľovský, či spevavce migrujúce v noci. Na Slovensku sa tejto problematike venuje pozornosť dlhodobo a systematicky, aktívne zapojené sú všetky distribučné energetické spoločnosti, aj jediná prenosová spoločnosť. Tejto téme sa venuje tiež projekt LIFE Danube Free Sky. Ide o medzinárodnú spoluprácu pozdĺž jedného z najdôležitejších migračných koridorov, miesta odpočinku i zimovania mnohých druhov vtákov v Európe - rieky Dunaj. Začal sa realizovať v septembri 2020 a potrvá 5 rokov. 15 partnerských organizácií zo 7 krajín intenzívne spolupracuje pri zavádzaní najúčinnějších riešení. Cieľom je zvýšiť bezpečnosť viac ako 245 kilometrov najviac rizikových elektrických vedení a vyše 3200 podperných stĺpov,“ doplnila Lucia Deutschová z Ochrany dravcov na Slovensku.

A kedy sa k nám vtáčí cestovatelia vrátia? Hoci prvých navrátilcov môžeme očakávať už koncom februára, či v marci, hlavná vlna návratu operencov spadá do druhej polovice apríla a v máji.

Pre ďalšie informácie kontaktujte:

Roman Slobodník, slobodnik@dravce.sk, +421907026107

Doplňujúce informácie:

- *Nie všetky druhy sú zaznamenané ako hniezdiace pravidelne, teda každoročne, taxonomický systém je tiež dynamický.
- Dôvodom, prečo sa niektoré druhy vydali na migráciu skôr, ako boli odborníci zvyknutí, môže byť aj to, že v lokalite, odkiaľ tieto vtáky pochádzajú, sú limitované potravné zdroje aj v širšom okolí, preto potrebujú nájsť nové.
- Sťahovavé druhy dravcov a sov, ktoré u nás hniezdia, sa ešte aktuálne zdržiavajú v okolí svojho hniezdiska, resp. na území Slovenska.
- Začiatok jesennej migrácie je podmienený „vtáčimi vnútornými hodinami“, ktoré sú riadené dĺžkou dňa. Napríklad trsteniarik spevavý odlieta už v júli, aby na svoje zimoviská v južnej Afrike doletel začiatkom decembra. Zimoviská druhov, ktoré naše územie opúšťajú medzi prvými, sa rozprestierajú v rozľahlých oblastiach Afriky, pričom sú takmer vždy druhovo špecifické. Sokoly červenonohé zimujú v Botswane, Angole a Namíbii. Trsteniariky spevavé sú z hľadiska spevavcov rekordmanmi v polohe zimovísk, keďže tie sa nachádzajú v Malawi, Zambii a dokonca v Juhoafrickej republike. Muchárik bieločrý zimujú v oblasti tzv. miombo, čo sú suché savanové lesy v Kongu, Zambii a Ugande. U strakošov sú zimoviská európskych populácií lokalizované v Zambii, Mozambiku či Zimbabwe. JAR a Malawi sú súčasne zimoviskom dážďovníkov.
- „Najmä pre tohoročné mláďatá je migrácia najnáročnejším obdobím ich života, veľa z nich cestu nezvládne, pri niektorých druhoch (najmä spevavcoch) prežije len 20 percent mláďat. Zaúradovať môže nedostatok potravy, nepriaznivé poveternostné podmienky, nezriedka sa stanú obeťami prekážok. Vtáctvo počas migrácie najčastejšie hynie po náraze do presklených plôch či po útoku mačkami. Náročnosť migrácie dobre ilustruje jej symbol – lastovička. Síce má zimoviská vzdialené vzdušnou čiarou „len“ približne 8 tisíc kilometrov, cestou k nim však reálne nalieta aj viac ako 15 tisíc kilometrov,“ uvádza Slobodník.

- Doba priletu na zimovisko je veľmi variabilná a druhovo špecifická. Napr. trsteniarik spevavý putuje cez európsky kontinent veľmi rýchlo, avšak po prilete do oblasti severnej Afriky mu cesta na ešte nižšie situované zimoviská trvá takmer pol roka! Dážďovníky vďaka výborným letovým schopnostiam dokážu zdolať 500 km denne, sever Afriky dosahujú už začiatkom augusta. Následne tiež v tempe poľavia, aby sa na zimoviskách objavili v októbri či novembri.
- Globálne otepľovanie môže meniť a už aj mení migračné správanie niektorých druhov, resp. častí ich populácií. Migračná cesta bocianov bielych sa skraca a na svoje hniezdiská prilietajú o niekoľko dní skôr. Rovnako sa mení migračná trasa penice čiernehohlavej, kde kedysi migrant v oblasti Stredomoria či Blízkeho východu začína migrovať na Britské ostrovy. Tamajšia klíma v kombinácii s masívnym prikrmovaním spôsobuje úspešné prežívanie zimujúcich jedincov.
- Úspešnosť migrácie ovplyvňuje i človek, napríklad vytvorením dostupných potravných zdrojov. U putujúcich spevavcov predstavujú okrem hmyzu bohatý zdroj potravy dozreté plody báz a svíbov. Dravé vtáky uprednostňujú drobné zemné cicavce, najmä hraboše, ktorých je tento rok na mnohých plochách menej, než po minulé roky. Ak sa polia hneď po žatve nezaorú, môžu byť bohatým zdrojom živín. Obľúbená je slnečnica, či strniská po obilninách, lucerna a ďatelina. Tu sa zdržiava i viac hlodavcov.
- Ďalšími možnosťami, ako vtáctvu pomôcť, je vyvesiť búdky (pri dodržaní zásad čo sa týka rozmerov, umiestnenia a následnej starostlivosti), či krmidlá (rovnako rešpektujúc základné pravidlá pre bezpečnosť vtáctva).
- Najpočetnejší migrant: pinka lesná (cez naše územie preletia desiatky miliónov jedincov).
- Migrácia je objektom skúmania, napr. na Červenohorskom sedle na Morave (Jeseníky), kde sa prostredníctvom krúžkovania označí ročne vyše 15 tisíc jedincov (viac [tu](#)), u nás napr. [Drienovec](#).
- V Stredomorí je ročne aj 25 miliónov ulovených jedincov ([zdroj](#)). Zdá sa to ako vysoké číslo, ale napr. domáce mačky len v Poľsku zabijú 144 miliónov ([zdroj](#)).
- Ako zlepšiť prístup (aj migrujúceho) vtáctva k vode [tu](#).
- Viac o jesennej migrácii [tu](#).
- Medzi partnerov projektu LIFE Danube Free Sky patrí 15 organizácií (energetické spoločnosti, železničná spoločnosť, neziskové organizácie a národné parky) zo 7 krajín (Rakúsko, Slovensko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko). Projekt LIFE Danube Free Sky – Medzinárodná ochrana vtáctva pozdĺž Dunaja (LIFE19 NAT/SK/001023) podporila Európska únia v rámci programu LIFE. Viac informácií o projekte nájdete na stránke: www.danubefreesky.eu/sk

Projekt LIFE Danube Free Sky – Medzinárodná ochrana vtáctva pozdĺž Dunaja (LIFE19 NAT/SK/001023) podporila Európska únia v rámci programu LIFE a Ministerstvo životného prostredia SR. Tento dokument vyjadruje len názor autora a Európska komisia, agentúra CINEA, ani MŽP SR nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií, ktoré obsahuje.